

Hoofdstuk 1

De oorsprong van Japan en het shintoïsme

1.1 Inleiding

Tokyo 2007 - kruispunt in de wijk Asakusa (foto André ter Veer)

Tokyo, juli 2007. Eindelijk aangekomen in het land waarover ik meer heb gelezen dan over welk land dan ook. Was wel even schrikken tijdens de landing. Ons landende vliegtuig kwam bijna in de baan van een opstijgend vliegtuig terecht, waardoor de piloot de landing afbrak en we als een boemerang weer de lucht in werden geschoten. Even later ging het wel goed. Narita Airport is super-de-luxe en in no time zitten we in de metro op weg naar het centrum van Tokyo. Oriënteren is even lastig: alle straatnamen en aanduidingen zijn in het Japans; vrijwel niemand spreekt Engels. Wat opvalt is de rust, de reinheid en de ordelijkheid. Auto's verplaatsen zich fluisterzacht; niemand rijdt harder dan 35 km per uur. Voetgangers staan rustig te wachten voor de zebra's ook al komt er in de verste verte geen auto aan. Gewend aan Amsterdam steek ik over, niet lettend op de stoplichten, maar op het verkeer. Bij de tweede stap voel ik al dat dat niet goed is. Niemand zegt iets, maar ik voel dat ik me

buiten de orde plaats door uit de rij te stappen en over te willen steken. Ik neem dus mijn plaats op het trottoir snel weer in en wacht op het groene licht om rustig over te steken, me aanpassend aan de snelheid en het ritme van de massa. Op straat is alles schoon en opge-ruimd. Geen lege frietzakken die achteloos op de grond zijn gegooid. Geen verdwaalde lege blikjes of oude kranten. Iedereen draagt zorg voor de publieke ruimte. Geen geschreeuw, ook niet van opgewonden standjes. Mensen voeren gesprekken in de metro en de bus op gedempte toon. Je valt de ander niet lastig met jouw lief en leed, althans niet in de openbare ruimte. Etalages van winkels zijn met zorg en aandacht ingeruimd. Op straathoeken staan automa-ten met drankjes en versnaperingen. Die worden niet opengebroken of vernield. Dat doe je niet. Criminaliteitscijfers in Japan zijn dan ook laag. Japan kent daarentegen wel een hoog zelfmoordcijfer, ook al staat het niet in de top tien van landen met de meeste zelfmoorden. De mythe dat nergens ter wereld meer mensen zelfmoord plegen klopt niet.¹ Japan is ook een land van rituelen, een land waar oud en nieuw schijnbaar moeiteloos in elkaar overgaan. Een land ook waarvan de cultuur nog steeds sterk is beïnvloed door de geschiedenis van de klassieke Japanse krijgskunst: het bujutsu en het budō.²

¹NRC, 'Japan is het land met meeste zelfmoorden', 11 juli 2016: "Het cliché dat strenge Japanse scholen veel jongeren tot zelfmoord brengen blijkt ook een mythe. In Nederland overlijden relatief weinig jongeren aan zelfmoord. In 2009 overleed 3,5 op de 100.000 Nederlandse jongeren van 15-19 jaar door zelfdoding. Maar in Japan lag dat cijfer zelfs nog lager. Slechts 2,4." Op de lijst van de WHO (World Health Organization) uit 2016 staat Japan op plaats dertig, onder bijvoorbeeld België (22) en Rusland (2).

²De termen *bujutsu* en *budō* worden verder uitgewerkt in paragraaf 5.5: *Over bujutsu en budō*.